

Motion till riksdagen

1987/88:Fi709

av Erik Hovhammar m. fl. (m, fp, c)

om försäljning av affärsverkens
konkurrensutsatta verksamhet m. m.

De statliga affärsdrivande verken är sju: Postverket, televerket, statens järnvägar (SJ), domänverket, statens vattenfallsverk, förenade fabriksverken (FFV) och luftfartsverket.

Med jämna mellanrum under tre decennier har affärsverken diskuterats. En översiktlig genomgång av dessa utredningar ger vid handen att utredarna genomgående tycks ha undervärderat de svårigheter som uppstår när myndighetsfunktionen blandas med konkurrensutsatt verksamhet. Därtill tycks man inte ha uppfattat i hur stor utsträckning affärsverksamhetens situation förändrats.

Riksdagen har exempelvis inte fastlagt några principer för affärsverkens etablering eller köp av dotterbolag. Men det krävs dess medgivande för att få göra det. Om däremot ett dotterbolag i sin tur etablerar eller köper ett företag kan det däremot ske utan regeringens eller riksdagens godkännande. Så har också antalet dotterbolag och dotterdotterbolag under affärsverken – med undantag för luftfartsverket – vuxit i hög och okontrollerad takt under senare år.

Det kan också konstateras att statsmakterna inte vid något tillfälle givit uttryck för en samlad uppfattning om de statliga företagens och myndigheternas plats i det ekonomiska systemet och om, och i så fall på vilket sätt marknadsekonomi och myndighetsutövning är förenliga.

I takt med en minskning av det traditionella arbetsfältet för de affärsdrivande verken fortsätter dessa att söka sig till arbetsområden, vilka ursprungligen inte var avsedda för dessa verk. Någon allvarligare diskussion om nyttan av denna expansion har inte förts av statsmakterna. Risker att enskilda företag kommer i kläm i denna expansion är uppenbar.

Den ur marknadsekoniskt tänkande naturligaste lösningen vore att de affärsdrivande verken helt upphörde med den konkurrensutsatta verksamheten och i stället satte in alla sina resurser på att effektivisera den monopoliserade verksamheten. Det är i regel ändå denna verksamhet som utgör affärsverkens huvuduppgift och som motiverar statens engagemang. I fall då det finns särskilda skäl att låta konkurrensutsatt verksamhet bedrivas inom ramen för en affärskoncern bör detta ske i form av ett särskilt aktiebolag som föreslagits av verksledningskommittén.

Tills denna uppdelning och avyttring av verksamheten som ovan angivits har skett är det av yttersta vikt att konkurrensneutralitet råder gentemot enskilda företag. Detta bör riksdagen uttala.

Hemställan

Mot. 1987/88

Fi709

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om avyttring av affärsverkens konkurrensutsatta verksamhet eller ett avskiljande av densamma från affärsverkens verksamhet,

2. att riksdagen uttalar sig för att de affärsdrivande verken inte får utnyttja sin monopoliserade verksamhet i syfte att vinna fördelar på de konkurrensutsatta delarna av affärsverkens verksamhet.

Stockholm den 21 januari 1988

Erik Hovhammar (m)

Rune Backlund (c)

Kenth Skårvik (fp)

Erik Holmkvist (m)